

Základní škola sv. Voršily v Olomouci
Aksamitova 6, 772 00 Olomouc

Kytary Fender

Závěrečná práce

Autor: Jakub Lukáš

Třída: IX

Vedoucí práce: Adam Rosa

Olomouc 2017

OBSAH

ÚVOD	3
KAPITOLA I – Osoba Leo Fendera a začátky firmy	4
1.1 Clarence Leo Fender	4
1.2 Historie společnosti Fender Electric Instrument.....	5
KAPITOLA II – Vývoj kytar Fender.....	6
1.1 Broadcaster-revoluce.....	6
1.2 Fender Precision guitar	7
1.3 Stratocaster	8
1.4 Jazz Bass	9
KAPITOLA III - Převzetí Fenderu společností CBS.....	11
3.1 Prodej Fender Electric Instrument	11
3.2 Nový management firmy.....	11
3.3 A co Leo?	12
3.4 Music Man a G&L	12
ZÁVĚR	14
POUŽITÁ LITERATURA.....	15
RESUMÉ	16

ÚVOD

Elektrická kytara se ve světě hudby objevuje od 50. let 20. století a je velice důležitým nástrojem. Mezi nejrozšířenější zástupce patří elektrické kytary Gipsy, Rickenbacker a Fender. První vlaštovkou mezi elektrickými kytarami byl model kytary Frying Pan vyrobený už v roce 1932. Od té doby se kytary výrazně proměnily. Experimentovalo se s jejich tvarem, stavbou nebo materiálem. Přelomový však byl rok 1946, kdy do dění zasahuje Leo Fender.

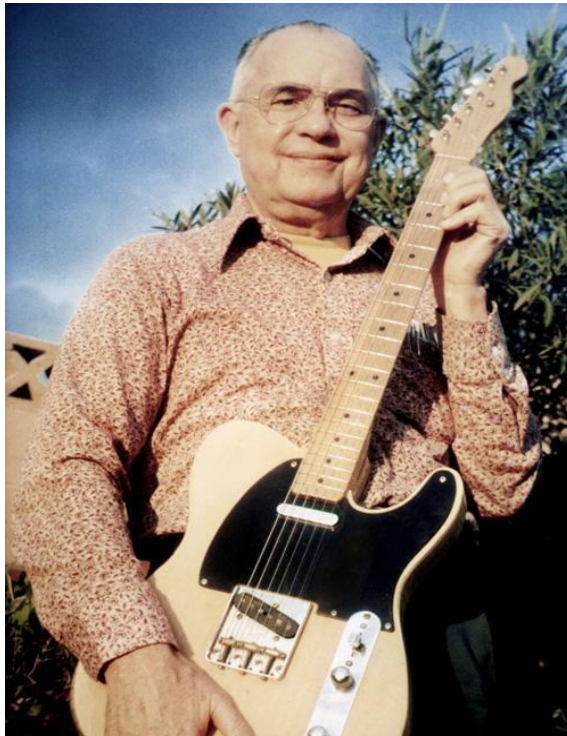
Leo Fender se změnou v pojetí elektrické kytary dotkl a přeměnil hudbu na celém světě a téměř v každém žánru: rock 'n' roll, country a western, jazz, rytmus a blues a mnoho dalších. Všichni, od začátečníků a fanoušků, až po nejvýznamnější umělce na světě používají nástroje a zesilovače Fender. Legendární nástroje Fender, jako jsou kytary Telecaster a Stratocaster a basové kytary Precision a Jazz, jsou všeobecně uznávané jako designové klasiky a do dnes mají své nezastupitelné místo zejména v rockové hudbě.

Ve své práci bych se chtěl právě tímto typem kytary zabývat.

KAPITOLA I – Osoba Leo Fendera a začátky firmy

1.1 Clarence Leo Fender

Clarence Leo Fender se narodil v Kalifornii roku 1909 do farmářské rodiny. Jeho koníčkem v dospívání byla stavba rádií, díky které se začal zajímat o zesilovače a další elektronická zařízení. Pracoval i na prototypu kytary s plným korpusem a v roce 1943 či 1944 vyrobil speciální nástroj, který úspěšně pronajímal místním hudebníkům. Leo Fender si uvědomoval dvě zásadní věci, a to, že síla je v jednoduchosti designu, a že je nutné zjednodušit výrobu. Svůj nápad dokázal realizovat, což mu nepochybně přineslo velký úspěch.

Obr. 1 Clarence Leo Fender s nástrojem I

Přestože Leo Fender prodal v roce 1965 svoje závody společnosti CBS, zůstal u firmy jako poradce a přispíval svými nápady a designy až do roku 1970. Potom se stal společníkem a hlavním podílníkem firmy Music Man, kterou založili v roce

1970 bývalí zaměstnanci Fenderu Forrest White a Tom Walker.

Leo Fender zemřel 21. března 1991 ve věku 81 let.

1.2 Historie společnosti Fender Electric Instrument

Historie firmy započala ve 40. letech 19. století, kdy se Leo Fender spojil s kytarovým návrhářem Rickenbacker „Doc“ Kauffmanem a společně založili firmu K&F (Kauffman&Fender), která vyráběla hlavně elektrické steel kytary (jedná se o druh španělské akustické kytary) a zesilovače.. Později v roce 1946 založil Leo Fender v blízkém Fullertonu svou vlastní společnost Fender Electric Instrument.

Společnost Fender Musical Instruments existuje doposud, ale samotný Leo Fender s ní nic společného nemá.

KAPITOLA II – Vývoj kytar Fender

1.1 Broadcaster-revoluce

Za počátek změn ve vývoji nového typu kytary bychom mohli považovat rok 1948, kdy do Fenderovy společnosti Electric Instruments nastoupil inženýr George Fullerton, který společně s Fenderem začal pracovat na kytaře s plným korpusem. Cílem designu Leo Fendera byl jednoduchý, dobře fungující elektrický nástroj, který by vyhovoval požadavkům hromadné výroby. Jednalo se o naprostou revoluci ve výrobě elektrických kytar. Fender Broadcaster, který byl uvedený na trh v roce 1950, byl první běžně prodávanou elektrickou kytarou s masivním dřevěným korpusem a přišroubovaným krkem.

Fender záhy změnil jméno Broadcaster na jméno Telecaster, protože na původní název uplatnila přednostní právo firma Gretsch.

Během řešení sporu o jméno značky došlo k zajímavému efektu. Některé přechodné unikátní modely známé jako „No – Castery“ neměly na hlavici vůbec žádné pojmenování. Dnes jsou tyto kusy velice vzácné, patrně bychom je našli ve vlastnictví nějakého sběratele.

Obr. 2 Broadcaster

Revolučnost tohoto typu kytary spočívala především v tom, že reaguje jen na zahraný tón. Na rozdíl od akustické kytary, na níž jsou struny připevněny k pružnému víku, které rezonuje v řadě frekvencí. Tělo broadcaster kytary je masivní, na rozdíl od dutého těla kytary akustické.

1.2 Fender Precision guitar

Tentýž rok Fender představil další nový vynález - Precision Bass guitar. Jedná se o basovou kytaru, na kterou se hraje jako na kytaru elektrickou. Její pražce jsou postaveny podobně jako na kytare elektrické, což umožňuje přesnější hraní tónu a také možnost zvuk zesílit. Kytaristé tak byli osvobozeni od hraní těžkých a stále složitějších akustických basů, přezdívaných samotným Fenderem „psí boudy“. Dalším efektem byla skutečnost, že nástroje Fender umožnily menším skupinám být slyšet, na rozdíl od "velkých kapel".

Zajímavostí Precision Bass guitar je specifická chromovaná krytka přes snímač, která mohla sloužit jako opěrka pro ruku kytaristy a jejím účelem bylo i ochránit snímač před zvuky z okolí a dosáhnout tak lepšího tónu. Tato krytka se na kytaru přidělávala až do 80. let, později se od toho upustilo.

Obr. 3 Precision Bass

Roku 1957 vyšel nový typ Precision Bass guitar a v této podobě se vyráběla přibližně dalších třicet let. Oproti svým předchůdkyním měla širší hlavu,

kobylku se čtyřmi kameny (proti dřívějším dvěma) a nový dvoudílný snímač typu „P“ (jedná se o dělený basový snímač).

1.3 Stratocaster

Fender Stratocaster je zřejmě nejpopulárnější a nejprodávanější masívní elektrickou kytarou na světě. Byl uveden na trh v roce 1954 a jeho design byl dílem Leo Fendera a jeho spolupracovníka Freddie Tavarese. Svými připomínkami jim pomáhal také countryový hudebník Bill Carson. Společnost Fender Musical Instrument se už tehdy zařadila mezi průkopníky masívních elektrických kytar svým telecasterem. Elegantní Stratocaster byl typickou ukázkou „ploutvovitého“ designu 50. let, který odpovídal Fenderově představě o konstrukci kytary, která se nebude vyrábět individuálně ručně, ale sériově. Kytara byla osazena třemi snímači místo obvyklých dvou nebo jednoho, měla páku vibrata, která umožňovala tón zvýšit a opětovně vrátit struny na víceméně stejné původní ladění, což bylo v té době přelomový prvek. Postupem doby vyráběl Fender kytary s různými hlavicemi, na rozdíl od Telecasteru, který měl hlavici v podstatě stále stejnou.

Obr. 4 Stratocaster

Stratocaster byl od počátku vyráběn s třípolohovým prepínačem

osazovaným před tři knoflíky korekcí hlasitosti. Umožňoval volbu čelního, prostředního nebo zadního snímače. Hudebníci ale rychle objevili, že nastavením přepínače mezi tyto polohy lze dosáhnout vynikající prostorový zvuk, který vniká kombinací čelního a středového snímače nebo středního a zadního snímače. Fender si dal trochu na čas, než na tento trend zareagoval. Jeho pětipolohový přepínač se objevil jako standardní vybavení až v roce 1977. Fender Stratocaster přečkal více než 33 let téměř beze změn, což je důkaz neuvěřitelné dokonalosti povodní Fenderovy konstrukce. První úpravy klasického Stratocasteru začal Fender provádět až v 80. letech.

1.4 Jazz Bass

Protože nějakou dobu trvalo, než si basová kytara Fender Precision získala hudebníky zvyklé na akustický kontrabas, objevil se další model Fenderu, Jazz Model na trhu až v roce 1960. Basová kytara Jazz Bass poskytovala širší škálu zvuků a měla přesněji dělený krk.

Obr. 5 Jazz Bass

I když byla používána v celé řadě hudebních stylů, největší úspěch měla, jak to ostatně odpovídalo i jejímu názvu, u jazzových hráčů, kterými byli např. Jaco Pastorius a Marcus Miller, který je v 80. letech známý především svou spoluprací s Milesem Davisem. Zmiňovaný Jaco Pastorius si ze své Jazz Bass

musel pražce odstranit sám a byl tak jedním z prvních průkopníků bezpražcových basových kytar. Na rozdíl od Fender Precision měl Jazz Bass dva pruhové jednocívkové snímače, které poskytují hlubší zvuk.

V této době byl např. vyroben i Mustang (1966–1979) nebo Telecaster Bass (1968-1979).

KAPITOLA III - Převzetí Fenderu společností CBS

3.1 Prodej Fender Electric Instrument

Leo Fender se jako zakladatel a majitel rozhodl v 60. letech firmu Fender prodat obrovské komunikační a mediální korporaci CBS (Columbia Broadcasting System), protože nabytí přesvědčení, že jeho zhoršující se zdravotní stav mu nedovolí firmu déle řídit.

Z hlediska produkce znamenalo následující období prudký nárůst výroby kytar - až 40 tisíc ročně - podporovaný vysokou poptávkou. Situace se ovšem změnila začátkem 80. let. Pro CBS byl Fender jen jeden z mnoha holdingů, zaměřený hlavně na finanční profit, jen s malým důrazem na kvalitativní vývoj designu a výroby. CBS se po "tučných" letech už příliš neohlížela na požadavky hudebního trhu, reputace značky Fender výrazně klesla, a stejně tak i kvalita nástrojů. Kromě těchto se objevil další významný problém - na trhu se vyrojilo množství nových výrobců, především z Japonska, zaplavujících trh levnějšími, ale přitom přinejmenším stejně kvalitními přesnými kopiemi tradičních Fender modelů. Fender zkrátka ztrácel svou léty vydobytou pozici.

3.2 Nový management firmy

Firma Fender v roce 1981 postavila nové vedení, jehož většinu tvořili profesionálové najatí z americké pobočky firmy Yamaha. Strategie zněla následovně:

1. zaměřit se na obnovení tradiční kvality nástrojů vyráběných v USA pomocí programu reinvestic do výrobního procesu a vyškolení lidské pracovní síly.

2. přenést výrobu Fender kytar také do Japonska a tím zasadit ránu výrobcům Fender kopií přímo na jejich domácím trhu.

Po jednáních se dvěma japonskými hudebními distribučními společnostmi Kanda Shokai a Yamano Music byla v březnu 1982 oficiálně založena firma Fender Japan. Americký Fender měl 38 procentní podíl ve firmě, a tři ze šesti křesel předsednictva společnosti. Kromě toho vlastnil všechny důležité licence. Pro samotnou výrobu Fender Japan nástrojů byla vybrána továrna Fuji Gen-Gakki, do té doby známá výrobou pro značku Ibanez.

3.3 A co Leo?

Poté, co Leo Fender svou firmu v roce 1965 prodal, se jeho zdravotní stav začal postupně zlepšovat, takže nakonec vstoupil zpět do společnosti CBS/Fender. Ve firmě pomáhal s nápady a vylepšeními dosavadních kytar a podstatným způsobem se podílel na vývoji Mustang Bass. Zanedlouho, v roce 1970 však rezignoval a pokračoval ve stavění nástrojů pro Music Man a G&L.

3.4 Music Man a G&L

Firma Music Man vznikla v roce 1970, založili ji bývalí zaměstnanci Fenderu Forrest White a Tom Walker, kteří byli nespokojeni s tím, jak CBS nakládá se jménem Fender. Leo jim poskytnul dvě nové kytary, které vyrobila jeho vlastní společnost CLF Research. První model byl Stingray, za ním následoval Sabre dále také Stingray Bass, která se značnou měrou podílela na popularizaci aktivní elektroniky. V roce 1984 získala Music Man společnost Ernie Ball. Výraznou obchodní značku Music Man tvoří postavy dvou kytaristů spojené do písmene „M“.

Obr. 6 Music Man

V roce 1980, 30 let poté, co dal podobu moderní elektrické kytáře, založil Leo Fender se svým dlouhodobým společníkem George Fullertonem společnost G&L Music Sales. Iniciály firmy znamenají iniciály jmen jejich zakladatelů. V roce 1986 George prodal svůj podíl Leovi a od té doby logo G&L označuje kytary Leo Fendera, i když Fullerton v práci v továrně pokračoval. První kytara G&L, model F100, se podobala předcházejícím nástrojům Music Manu. Za ní následovalo více než 20 modelů. Některé byly přizpůsobené novým požadavkům hráčů, jiné se spíše snažily prosadit nové trendy. Všechny nesly pečeť typické schopnosti Leo Fendera spojovat nové prvky s vylepšováním prvků osvědčených. Sám Leo Fender řekl: „G&L guitars and basses are the best instruments I have ever made.“

Obr. 7 G&L Comanche

ZÁVĚR

V současné době i v minulosti používalo nástroje značky Fender mnoho úspěšných interpretů, např. Eric Clapton, Jimmy Hendrix, Brian May nebo Joe Satriani. Je tak nasnadě, že popularita značky byla a je stále vysoká. Fender zůstává jedním z nejznámějších světových výrobců elektrických kytar a baskytar. Jedna z mála firem, která může značce pravděpodobně konkurovat, je americký výrobce kytar Gibson.

Leo Fender jako jeden z mála dokázal navždy změnit hudbu svou kytarou, která svou jednoduchostí a geniální konstrukcí dobyla svět. Položil tak základy nového odvětví zabývajícím se vývojem elektrických nástrojů.

POUŽITÁ LITERATURA

1. BLÁHA, Vladislav. *Dějiny kytary*. 3. opr. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. 270 s.
2. BURROWS, Terry. *Rodokmeny slavných kytar*. Praha: Slovart, 2012. 256 s.
3. BACON, Tony. *Všechno o kytarách*. 1. české vyd. Svojtka a Vašut. 1995. 192 s.
4. ŠTEFL, Vítězslav. *33 + 333 světových kytaristů*. 2. vyd. Praha : Muzikus, 2006. 498 s.
5. CÍSAŘ, Jaroslav. *Cesty za hity*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2007. 312 s.
6. Ax_Guitars, *Historie Fender*. Citováno 24. 5. 2017. Dostupné z [www: http://strat.wz.cz/toc.htm](http://strat.wz.cz/toc.htm)
7. Osobní setkání s panem Martinem Babkou. Nепublikováno.

RESUMÉ

The graduate work introduces us the person of Leo Fender and the development of Fender Electric Instrument and describes the basic features of the tools produced by Leo Fender and his companies. The text contains a part about the revolution in the production of electric guitars and basses such as Broadcaster, Fender Precision Guitar, Stratocaster and Jazz Bass, Music Man and G & L Comanche. It also deals with music companies belong to or related to Leo Fender.